

Fra North Carolina til Silkeborg!

Allan L. Winther, AQUA

Kommentar til artiklen "Kan opgaveark bygge bro mellem museum og skole?" i MONA, 2008(1)

Introduktion

Nærværende kommentar bygger hovedsageligt på mine praktiske erfaringer fra mere end 10 år med udstillinger, formidling og undervisning af tusindvis af børn og voksne i museumsbranchen, som naturvejleder, fra et utal af studieture i Danmark og udlandet samt fra forskellige netværk med kollegaer fra branchen såvel nationalt som internationalt. For at undgå for mange gentagelser forudsætter jeg at læseren har læst den omtalte artikel.

Museer og andre uformelle læringsmiljøer¹ har gennem mange år højlydt diskuteret fordele og ulemper ved opgaveark. Som det fremgår af Marianne Foss Mortensens (MFM) artikel, har dette også være genstand for utallige studier og deraf mange artikler og bøger. Alle kan blive enige om at der er en vis værdi i brug af opgaveark, men at der også er mange og store faldgruber.

Opgavearkene har været og bliver stadig brugt på danske museer. Hos nogle kan man frit downloade dem fra hjemmesiden, andre tilbyder at sende dem i forbindelse med et besøg, nogle udleverer dem ved ankomst, og andre igen benytter sig slet ikke af opgaveark. Der er vidt forskellige grunde til disse måder at håndtere opgaveark på. Læreren kan selv have mulighed for at foretage undervisningen, måske fordi stedets skoletjeneste ikke har mandskab, måske fordi museet på den måde mener at kunne servicere en større målgruppe. Andre steder mener man, hvilket også er et af kritikpunkterne i artiklen, at opgaveark fjerner fokus fra det museet vil med sin udstilling, og at risikoen for at formidlingen af budskabet går tabt, er for stor. Hos andre igen har man bare aldrig fået lavet disse ark eller ikke fået opdateret gamle ark som ikke længere svarer til det der er udstillet.

Opgavearkene har også en meget bred spredning i hvordan de er udformet, og

¹ Ordet museum dækker i artiklen og i denne kommentar over museer, science-centre, akvarier, zoologiske haver, botaniske haver osv.

hvordan de er tænkt at skulle virke. Nogle henleder til fikspunkter i udstillingen, andre stiller konkrete opgaver, og mange har et eller andet tema og er også ofte udviklet med henblik på en bestemt målgruppe og et bestemt niveau.

Ved en rundspørge hos kollegaer i branchen viser der sig en tendens til en større efterspørgsel på opgaveark som enten kan bruges til at forberede besøget, til at understøtte besøget eller som efterbehandling af besøget. Dette er også en afspejling af et højere dokumentationskrav for lærerne i skoler, gymnasier og andre uddannelsesinstitutioner. Her skal de, som beskrevet i artiklen, også opfylde forskellige krav i læseplaner.

Opgaveark som brobygger

MFM forholder sig meget veldokumenteret til de tre forskellige problematikker der er beskrevet omkring brugen af opgaveark på museer. Spørgsmålet omkring hvorvidt opgaveark kan bruges til at opkvalificere et besøg til at indeholde kompetencerelaterede samtaler, bliver behandlet utrolig seriøst og på en spændende måde således at selv en erfaren formidler får lyst til at bore sig dybere ned i materialet og foretage en refleksion over egen handling.

Jeg bliver dog straks en smule skeptisk ved tanken om, om disse studier er umiddelbart mulige at overføre fra amerikanske tilstande til danske – er effekten den samme i den danske museumsverden? Der er nemlig meget stor afstand mellem et amerikansk og et dansk natursyn, som ofte kommer til udtryk i den måde man laver udstillinger på. Herudover er der også stor forskel på hvordan amerikanske og danske museer finansieres både under konstruktionen og i den efterfølgende drift. Desuden påpeger MFM ifølge studierne at der er en klar sammenhæng mellem disse opgaveark og de kompetencerelaterede samtaler, men synes at glemme at disse tal også bygger på en anden væsentlig pointe: chaperonen! Chaperonen har den vigtige opgave at være styrende for de spørgsmål der besvares af gruppen. Således har denne person en ret afgørende rolle for hvorvidt der opstår kompetencerelaterede samtaler i gruppen. Erfaringen med grupper uden en chaperone men med opgavearket ville have været spændende at se.

Visuelle erfaringer fra Danmark viser at hvis børn går rundt i grupper uden chaperone, begynder de at konkurrere med hinanden, og ofte vil der være en eller to styrende og meningsdannende børn i gruppen hvis meninger og holdninger vil reflekteres i svaret.

I Danmark vil en chaperone svare til en formidler fra museets skoletjeneste. Her rammes en meget øm nerve i den danske museumsverden: økonomien i antal ansatte i forhold til antal gæster. Spørger man rundt om i de forskellige skoletjenester, viser det sig at ca. 10-20 % af det samlede antal besøgende er skolebørn som er der som led i et skolebesøg (heraf en del gymnasieelever). En let gang hovedregning vil ret hurtigt

konkludere at det vil være økonomisk umuligt at sætte en chaperone på hver klasse under danske forhold, som er kravet på North Carolina Museum of Natural Sciences. Ydermere påpeges det i artiklen at det optimale forhold mellem chaperone og elev er 1:2! I artiklen viser figur 2, side 52, at man kan opnå et acceptabelt resultat med en fordeling på 1:4. Men selv hvis den medfølgende lærer blev sat på, ville det med danske klassekvotienter være uopnåeligt.

Dette strider mod MFM's henvisning til at den sociale interaktion mellem elever kan have lige så stor betydning for læring som interaktionen mellem eleven og udstillingen. I Danmark vil man ofte se grupper af 4-6 elever gå rundt med opgavearket uden chaperone eller se hele klasser med deres lærer eller en underviser, og de vil altså ikke opnå den effekt som MFM beskriver.

Det at kunne gå rundt på egen hånd og udforske et sted er et essentielt punkt i ethvert seriøst museums formål. Artiklen postulerer netop, at det kan være en alvorlig faldgrube ved opgaveark, at man ikke får gjort dette – og det er da også et af de mest almindelige argumenter for ikke at have opgaveark. Ved de mere gammeldags opgaveark der faktisk har til formål at sikre at eleverne får set det meste af udstillingen, viser erfaringer at denne frie udforskning netop hindres.

Herudover har eksempelvis elevernes niveau og hvor forberedte de er stor betydning for effekten af et opgaveark. Således kan det være svært hvis et opgaveark bygger på at eleverne selv skal ræsonnere ud fra forudgående viden, hvis de ikke har været undervist i det tidligere. MFM påpeger da også at der kan være væsentlige forskelle på hvordan eleverne er trænet til at arbejde selvstændigt eller i team.

Konklusion

Ifølge MFM's dokumentation er der en klar tendens til at der er en sammenhæng mellem kompetencerelaterede samtaler og læring – hvilket også bekræfter mine egne erfaringer med hvad jeg betegner som dialogbaseret undervisning eller formidling. Her benyttes de samme principper omkring kompetencerelateret samtale. Det er vigtigt at understrege over for eleverne at der ikke findes dumme spørgsmål, kun dumme svar! Dermed kan alle afkroge i et spørgsmål afsøges – også de "forkerte" svar. Fx afvises forkerte forklaringer ikke, men det diskuteres også hvorfor svaret ikke er rigtigt, hvilket er hele essensen i kompetencerelaterede samtaler.

Det er min klare overbevisning at opgaveark kan være med til at bygge bro mellem et museum og skolen. Som MFM påpeger, er der en del punkter der skal observeres under designet af opgaveark. Primært er det vigtigt at holde en stringent linje mellem det museet vil med sin udstilling, og det som skolen har brug for ved et besøg. Jeg er helt enig i de 8 punkter som artiklen remser op som essentielle for designet af et opgaveark. Jeg er desuden overbevist om at alle museer med stor fordel kunne udvikle og gøre brug af sådanne opgaveark. Jeg kan se en stor fordel i at inddrage

læreren i processen således at man sikrer læseplanens mål sammen med museets mål. Øvelsen vil også have den sidegevinst at formidlerne i de enkelte skoletjenester vil få en unik mulighed for at reflektere over egne procedurer og handlinger mens de designer deres nye opgaveark.